

Vastaus kirjalliseen kysymykseen työttömyysturvan karenssipäätösten rajusta kasvusta

Eduskunnan puhemiehelle

Eduskunnan työjärjestyksen 27 §:ssä mainitussa tarkoituksessa Te, Arvoisa puhemies, olette toimittanut asianomaisen ministerin vastattavaksi kansanedustaja Johannes Yrttiahon /vas näin kuuluvan kirjallisen kysymyksen KK 208/2019 vp:

Miten hallitus aikoo puuttua työttömyysturvan karenssipäätösten määrän hälyttävään kasvuun,

miten päätökset jakautuvat ikäluokittain,

mikä on karenssipäätösten vaikutus työttömyysturvamenoihin ja

onko karenssien määrän lisäämisen todellinen tarkoitus säästää työttömyysturvamenoja?

Vastauksena kysymykseen esitän seuraavaa:

Työttömyysturvajärjestelmän tarkoituksena on turvata työttömän työnhakijan taloudelliset mahdollisuudet hakea työtä ja parantaa edellytyksiään päästä tai palata työmarkkinoille korvaamalla työttömyydestä aiheutuvia taloudellisia menetyksiä. Jos työnhakija on itse aiheuttanut työttömyytensä tai sen pitkittymisen, hän menettää oikeutensa työttömyysetuuteen joko määräajaksi tai toistaiseksi.

Työttömyysturvaseuraamuksista säädetään työttömyysturvalaissa (1290/2002). Jos työnhakija menettelee työvoimapoliittisesti arvioituna moitittavasti, työ- ja elinkeinotoimisto ratkaisee, mikä vaikutus menettelyllä on työnhakijan oikeuteen saada työttömyysetuutta. Työ- ja elinkeinotoimisto ottaa harkinnassaan huomioon muun muassa sen, onko työnhakijalla ollut menettelyynsä työttömyysturvalaissa tarkoitettu pätevä syy, jolloin seuraamusta ei aseteta.

Jos työ- ja elinkeinotoimisto katsoo, että työnhakijalle tulee asettaa korvaukseton määräaika eli niin sanottu karenssi, työssäolovelvoite tai koulutusta vailla olevia nuoria koskeva seuraamus, työ- ja elinkeinotoimisto antaa työttömyyskassalle tai Kansaneläkelaitokselle asiaa koskevan työvoimapoliittisen lausunnon. Kun työnhakija hakee työttömyysetuutta kyseessä olevalta ajalta, hän saa työttömyyskassalta tai Kansaneläkelaitokselta päätöksen, josta voi valittaa sosiaaliturva-asioiden muutoksenhakulautakuntaan. Lautakunnan päätöksestä voi valittaa vakuutus oikeuteen.

Työ- ja elinkeinoministeriön Työnvälitystilastosta ilmenevien tietojen mukaan työ- ja elinkeinotoimistot antoivat vuonna 2018 noin 119 000 työttömyysturvaseuraamuksia koskevaa työvoimapoliittista lausuntoa. Tammi–elokuussa 2019 määrä oli noin 85 300. Luvut koskevat

Vastaus kirjalliseen kysymykseen KKV 208/2019 vp

nimenomaan annettuja työvoimapolitiittisia lausuntoja. Työttömyysturvaoikeuden menettäneiden eri henkilöiden lukumäärä on yleensä hiukan pienempi, koska lausuntoja on saatettu esimerkiksi korjata tai täydentää. Lisäksi toistaiseksi voimassa olevia työssäolovelvoitteita ja koulutusta vailla olevia nuoria koskevia seuraamuslausuntoja annetaan uudelleen esimerkiksi tilanteessa, jossa henkilö on ollut työssä tai osallistunut työllistymistä edistävään palveluun, mutta etuus oikeus ei vielä ole palautunut työn tai palvelun päättyessä.

Työttömyysturvaseuraamuksia koskevat työttömyysturvalain säännökset uudistettiin vuosina 2012 ja 2013. Tehtyjen muutosten takia työ- ja elinkeinoministeriö katsoo, etteivät tätä aiemmat tilastot ole täysin vertailukelpoisia myöhempiä vuosia koskeviin tilastoihin. Työnvälitystilastosta ilmenee, että vuonna 2008 työttömyysturvaseuraamuksia koskevia työvoimapolitiittisia lausuntoja annettiin noin 79 300. Kirjallisen kysymyksen perusteluosassa mainittu lukumäärä, 33 468 korvauksetonta määräaika koskevaa työvoimapolitiittista lausuntoa, on virheellinen.

Vuonna 2018 annetuista työttömyysturvaseuraamuksia koskevista työvoimapolitiittisista lausunnoista noin 33 prosenttia koski 18–24 vuotiaita, noin 59 prosenttia 25–54 vuotiaita ja noin kahdeksan prosenttia 55 vuotta täyttäneitä. Koulutusta vailla olevien alle 25-vuotiaiden nuorten kohdalla noin 21 400 työvoimapolitiittista lausuntoa koski työttömyysetuuden menettämistä sen vuoksi, että nuori jätti ilman pätevää syytä hakematta opiskelupaikkaa tai keskeytti opinnot ilman pätevää syytä.

Työnvälitystilastosta ei ilmene, kuinka monelle eri henkilölle työttömyysturvaseuraamuksia on asetettu ja mitä työttömyysetuutta (ansiopäivärahaa, peruspäivärahaa vai työmarkkinatukea) työnhakijalle maksettiin ennen seuraamuksen asettamista. Myöskään se ei ilmene tilastosta, minkä suuruista etuutta työnhakijalle maksettiin. Etuuden määrä voi vaihdella esimerkiksi huomioon otettavien työtulojen tai lapsikorotuksen takia.

Työnvälitystilastosta ei ilmene myöskään se, kuinka pitkältä ajalta työnhakija tosiasiallisesti menetti työttömyysetuuden asetetun seuraamuksen takia. Tähän vaikuttaa esimerkiksi työttömyyden päättyminen seuraamuksen ollessa voimassa sekä osallistuminen työttömyysturvalaissa määriteltyihin työllistymistä edistäviin palveluihin, koska työttömyysetuutta voidaan lähtökohtaisesti maksaa palveluiden ajalta seuraamuksen estämättä.

Edellä mainittujen seikkojen takia seuraamusten vaikutusta työttömyysturvamenoihin ei voida laskea käytettävissä olevien tilastotietojen perusteella. Työttömyysturvaseuraamuksia ei kuitenkaan käytetä työttömyysturvamenojen säästämiseksi, vaan tarkoituksena on ohjata henkilöiden menettelyä. Jos ohjausvaikutus toteutuisi täydellisesti, työttömyysturvaseuraamuksia ei tulisi lainkaan asetettavaksi. Kukin työnhakija voi omalla menettelyllään vaikuttaa siihen, ettei hän menetä oikeuttaan työttömyysetuuteen.

Helsingissä 30.10.2019

Työministeri Timo Harakka